

Реймонд Чандлер

ОЛІВЕЦЬ

ПОВІСТЬ

У минулі роки «Всесвіт» познайомив читачів з чотирма повістями класика американського детективу Реймонда Чандлера (1888—1959) — див. 1980, № 6; 1988, № 1; 1989, № 11; 1991, № 12. Сьогодні ми друкуємо ще одну невелику його повість, уперше опубліковану в посмертному збірнику «Опівнічний Реймонд Чандлер» (1971). Це останній твір, у якому діє улюблений герой письменника, приватний детектив Філіп Марло, і знов, як не раз у Чандлера, виразно звучить тема організованої злочинності, така актуальна нині і в нас.

З англійської переклав Володимир Митрофанов

То був доволі розповнілий чоловік з нещирою посмішкою, що ледь віддimalа кутики його рота, залишаючи губи міцно стуленими, а очі — холодними. Як на таку комплекцію, рухався він надто мляво — адже більшість повних людей мають жваву й легку ходу. На ньому був сірий «у сосонку» костюм з яскравою краваткою ручної роботи, на якій виднілися сідниці та ноги дівчини, що пірнула у воду; сорочка була чиста — і це трохи примирило мене з ним, — а брунатні мокасини, що так само не пасували до костюма, як і краватка, виблискували після недавнього чищення.

Я притримав двері з приймальної до свого кабінету, і відвідувач боком пробрався повз мене. Опинившись у кімнаті, він швидко роззирнувся навколо. Якби мене спитали, хто він такий, я б назвав його гангстером, але з другорядних. Принаймні одне я міг сказати напевне: якщо він мав при собі зброю, то тримав її в кишені штанів чи за поясом. Піджак на ньому був надто вузький, щоб приховати кобуру під пахвою.

Він обережно сів, я вмовстився навпроти, і ми подивились один на одного. На обличчі відвідувача прозирала така собі лисяча настирність. Воно було трохи спітніле. Я прибрав виразу, що мав свідчити про увагу, але без надмірної цікавості. Потім узяв люльку та шкіряну торбинку з тютюном. А до відвідувача посунув коробку сигарет.

— Я не курю.

Голос у нього був рипучий і не сподобався мені так само, як і його одяг та обличчя. Поки я натоптував люльку, він застромив руку за борт піджака, попорпався в гамані, тоді видобув банкноту, поглянув на неї і кинув на стіл переді мною. То була гарна, новенька й чиста банкнота. Одна тисяча доларів.

— Траплялося рятувати комусь життя?

— Та бувало інколи.

— Тоді врятуйте мені.

— А про що йдеться?

— Я чув, Марло, ви не хитруєте з клієнтами.

— Через те й бідний, як миша.

— Я ще маю двійко друзів. Будете третій, і я вас не скривджу. Дістанете п'ять косух, тільки витягніть мене з халепи.

— З якої?

— Чогось ви зранку з біса балакучий. Ще не второпали, що я за один?

— Та ні.

— Ніколи не бували в східних штатах?

— Певне, що бував, але не у ваших колах.

— А що воно за «наші кола»?

Ця розмова почала мені набридати.

— Слухай, не будь такий тяжко розумний або забирай свою косуху та згинь з очей.

— Мене звуть Іккі Россен. Я таки згину зі світу, як ти чогось не придумаєш. Покрути клепками.

— Я вже покрутив. Кажі все як є, і то швидко. Я не маю часу сидіти й слухати по краплі на годину.

— Я злиняв із спілки. А верховоди такого не дарують. По-їхньому, ти або скурвився і можеш їх закласти, або надто багато забрав собі в голову, або ж просто перепудився. Щодо мене, то я перепудився. Ситий усім тим аж посюди. — Він звів руку й торкнувся вказівним пальцем борлака. — Діла я робив негарні. Страхав і кривдив добрий люд. Але нікого не порішив. Та спілці на це начхати. Я вибився з колії. Отож вони взяли олівця й підвели ризику. Мене про це сповістили. Виконавців уже послано. А я страшенно схибив. Спробував забитися в одну нору у Вегасі. Я собі мізкував, що їм і на думку не спаде шукати мене в себе під носом. Та вони мене перемізували. Виявляється, такі розумники були вже й до мене, але я цього не знав. Коли я летів до Анджелеса, в літаку вже напевне хтось чатував. Отож вони знають, де я зупинився.

— То переїдь.

— Тепер уже пізно. Я на гачку.

Я знав, що він має слушність.

— Чого ж вони й досі з тобою не поквиталися?

— Це не роблять абияк. Тільки фахівці. Ти що — не знаєш?

— Та загалом знаю. Якийсь поважний крамар із Буффало. Власник молочарні з Канзас-Сіті. Вівіска завжди пристойна. Доповідають просто в Нью-Йорк чи куди там ще. Коли летять літаком на захід чи куди-інде, зброю везуть у портфелях. Спокійні, добре вдягнені, разом ніколи не сідають. Можуть вдавати із себе адвокатів чи податкових інспекторів, чи кого завгодно — аби тільки мали добрі манери й не привертали до себе уваги. З портфелями тепер ходять усі. Навіть жінки.

— От-от, як в око вліпив. А коли літак сяде, їх наведуть на мене. Але не одразу, не просто з аеропорту. Вони мають свої способи. Якби я поткнувся до лягавих, то й там про мене хтось би вже знав. Мені казали, в них можуть бути свої люди навіть у муніципальній раді. Отож лягаві дадуть мені двадцять чотири години, щоб забрався з міста. А куди я подамся? До Мексики? Там ще гірше, ніж тут. До Канади? Трохи краще, але так само небезпечно. У них там теж зв'язки.

— А до Австралії?

— Мені не дадуть паспорта. Я живу в Штатах нелегально — ось уже двадцять п'ять років. Депортувати мене можуть тільки в тому разі, як доведуть, що я вчинив карний злочин. Та спілка подбає, щоб вони цього не зробили. Припустімо навіть, що я втраплю за ґрати. Одначе не мине й доби, як мене звільнять за постановою суду. А надворі вже чекатимуть у машині мої любі друзяки, щоб одвезти мене... тільки, звісно, не додому...

Я припалив люльку й добре її розкурив. Тоді похмуро глянув на тисячну банкноту на столі. Вона б стала мені в добрій пригоді. Мій поточний рахунок геть охляв і от-от мав пуститися духу.

— Ну, годі бідкатись,— сказав я. — Припустімо — тільки припустімо,— що я знайду для тебе якийсь спосіб зникнути звідси. А що ти робитимеш далі?

— Я знаю одне місце... аби лиш мені вибратись і не потягти за собою хвоста... Свою тачку я покину тут і поїду прокатною. А виїжджаючи з округи, поверну її і куплю якусь держану. Потім, на півдорозі до місця, куди я подамся, поміняю її на нову, торішнього випуску, із розпродажу. Тепер саме така пора, коли вони дешевшають, бо ось-ось з'являться найновіші моделі. Не задля того, звісно, щоб заощадити бабки, а щоб менше впадати в очі. Місто, до якого я поїду, досить велике, але там ще безпечно.

— Еге ж,— мовив я. — Донедавна я чув таке про Вічіту. Одначе й там могло все змінитися.

Він сердито глипнув на мене.

— Ну ти, Марло, розумуй, та не дуже!

— Я розумуватиму стільки, скільки захочу. І ти мені своїх правил не накидай. Коли я беруся до діла, то ніяких правил для мене не існує. А берусь я до нього за оцю косуху та за обіцяну решту — якщо все залаштую. Отож не заважай мені. Може, вони прознають і про мене. Якщо я поляжу, принесеш мені на могилку одну червону троянду. Взагалі я не люблю зрізаних квітів, волю милуватися ними в квітнику. Але одну квітку від тебе прийму, бо дуже ти приємний чолові'яга... Коли прибуває той літак?

— Десь надвечір. Він вилітає з Нью-Йорка о дев'ятій ранку. Певно, буде тут о пів на шосту чи десь так.

— Вони можуть летіти з пересадкою в Сан-Дієго чи в Сан-Франціско. А звідти й звідти літаків безліч. Мені потрібен буде помічник.

— Хай тобі чорт, Марло...

— Помовч. Я маю одну знайому дівчину. Дочку начальника поліції, що погорів через свою чесність. Вона не заговорить і під тортурами.

— Ти не маєш права ризикувати нею,— сердито сказав Іккі.

Я так здивувався, аж мені щелепа одвисла мало не до пупа. Я повільно повернув її на місце й проковтнув клубок у горлі.

— Ти диви, він має серце!

— Жінки не створені для бруталного діла,— пробурчав Іккі.

Я взяв тисячну банкноту й хруснув нею, згинаючи навіпл.

— Вибачай, що не даю розписки,— мовив до Іккі. — Ні до чого тобі носити в кишені моє прізвище. А щодо бруталного діла, то, дасть Бог, нічого такого не буде. Спробую обставити їх у часі. Тільки так можна буде чогось досягти. Тепер кажи, де ти зупинився, і викладай усе, що можеш пригадати,— прізвища, прикмети всіх виконавців, яких тобі будь-коли траплялося бачити на власні очі.

Іккі почав розповідати. Виявилось, що він з біса спостережливий. Одне було кепсько: спілка знала, кого він бачив. Нинішні виконавці мали бути незнайомі йому.

Закінчивши, він підвівся й мовчки простяг мені руку. Я мусив потиснути її, але після того, що він сказав про жінок, зробити це було мені вже не так гидко. Долоня в нього була волога. Певно, така сама була б і моя, якби я опинився в його шкурі. Він кивнув головою і, не озвавшись більш ані словом, вийшов.

Її будинок стояв на тихій вулиці в Бей-Сіті, хоча де ті тихі вулиці в наш розбурханий час, коли навіть пообідати годі без того, щоб якийсь співак чи співачка не виригнули на тебе з глибини утроби щось там про кохання, старомодне, як турнюри й кріоліни, або щоб електричний Хаммонд-орган не накидав тобі в суп своїх джазових присмак.

Невеликий одноповерховий будинок був чепурний, мов свіжовипраний фартушок. Моріжок перед ним — дбайливо підстрижений і навдивовижу зелений. На гладенькій цементованій під'їзній доріжці не видно було ані плямки мастила, що його звичайно залишають, постоявши, автомобілі, а живопліт обабіч мав такий вигляд, наче коло нього щоранку ходив спеціальний перукар.

При білих дверях висів молоток у формі тигрячої голови, поруч було віконце з вічком, крізь яке господарі могли перемовлятися з кимось надворі, не відчиняючи самого віконця.

Я б радо віддав у заставу свою ліву ногу, аби тільки пожити в такому гніздечку. Та навряд чи мені колись це випаде.

Усередині задзеленчав дзвоник, і за хвилину двері мені відчинила вона — в блідо-голубій спортивній кофтинці та білих шортах, досить-таки куценьких — це свідчило про довірчо-дружнє ставлення до гостя. Вона мала сіро-голубі очі, темно-руді коси й гарні риси обличчя. В сіро-голубих очах, як завжди, прозира-ла ледь помітна гіркота. Дівчина все ще не могла забути, що життя її батька занапастила лиха воля якогось бандитського верховоди з плавучого картярсько-го дому й що через це померла і її мати.

Вона знаходила в собі силу тамувати цю гіркоту, пишучи до глянсуватих журналів дріб'язкові оповідки про юне кохання, хоч таке життя було не для неї. Та й не мала вона справжнього життя. Тільки й того, що існувала, не дуже бідуючи й заробляючи досить грошей, щоб підтримувати це існування. Одначе в критичних ситуаціях виявляла не меншу витримку й винахідливість, ніж добрий поліцей. Звали її Енн Райорден.

Вона відступила трохи вбік, і я пройшов майже впритул повз неї. Але я теж маю свої принципи. Вона зачинила двері, вмостилася на широкій тахті й неквапно закурила — така собі лялечка, здатна сама припалити сигарету.

Я стояв, роззираючись по кімнаті. Деякі зміни тут були, але не багато.

— Мені потрібна твоя допомога, — сказав я.

— Тільки в таких випадках я тебе й бачу.

— До мене звернувся клієнт, колишній гангстер, що працював на спілку, або синдикат, або велику банду — називай як хочеш. Ти чудово знаєш, що така існує, і багатюща вона, як цар Мідас. Здолати її неможливо, бо надто багато людей цього не хоче, особливо оті адвокати, що захищають її інтереси й гребуть по мільйону на рік.

— О Боже, ти що — балотуєшся на якусь високу посаду? Ніколи не чула від тебе таких праведних промов.

Енн покрутила ногами в повітрі, звісно, не спокушаючи мене — вона була не з таких, — але в мене однаково почали плутатись думки.

— Перестань мигтати, — сказав я. — Або надягни довгі штани.

— Соромітник ти, Марло. Ні про що інше думати не можеш?

— Спробую. Мені приємно усвідомлювати, що я маю бодай одну гарненьку знайому з міцними моральними засадами. — Я проковтнув слину й повів далі: — Так от, того типа звать Іккі Россен. Він далеко не красень і не з тих людей, які мені до вподоби, але одна риса в ньому мене зворушила. Він страшенно обурився, коли я сказав, що маю взяти собі в поміч знайому дівчину. Жінки, мовляв, не створені для такого брутального діла. Тим-то я й вирішив йому допомогти. Бо для справжнього гангстера що жінка, що лантух борошна — однаково. Такий спить із жінками, як і всі, та коли доходить до того, що треба їх позбутись, робить це без найменшого вагання.

— Поки що я чую від тебе тільки пустопорожню балаканину. Мабуть, тобі треба випити чашку кави чи, може, й чогось міцнішого.

— Дуже мило з твого боку, але я зранку міцного не п'ю, хіба що в особливих випадках, до яких наш з тобою не належить. Що ж до кави, то трохи згодом. Так от, цього Іккі наштрикнули на олівець.

— А що воно таке?

— Ти маєш список людей. Береш олівець й викреслюєш із нього чиєсь

прізвище. І той один — уже вважаю що мертвий. Спілка має на те свої причини. Вони більш не роблять такого просто задля втіхи. Це для них не гра, а звичайнісіньке діловодство.

— А що ж, до лиха, я можу вдіяти? Даруй, звісно, але я скажу й більше: що можеш удіяти *ти*?

— Я можу спробувати. А ти можеш допомогти мені засікти їхній літак і простежити, куди вони поїдуть — цебто виконавці, яким доручено цю роботу.

— Гаразд, але яким чином ти зможеш бодай чимось йому допомогти?

— Я ж сказав, що можу спробувати. Якщо вони вилетіли нічним літаком, то вже мають бути тут. Якщо вранішнім — то прилетять не раніш, як о п'ятій чи десь так. Маємо задосить часу, щоб підготуватися. Ти знаєш, які вони будуть із себе?

— Аякже! Я ж щодня спілкуюся з убивцями. Приймаю їх у себе вдома, пригощаю віскі з лимонним соком та канапками з ікрою.

Енн усміхнулась. А я тим часом чотирма великими кроками перейшов рудувато-брунатний візерунчастий килимок, підвів її з тахти й поцілував в уста. Вона не опиралась, але й не затремтіла від збудження. Я повернувся на місце й сів.

— Вони матимуть вигляд звичайнісіньких ділових людей — комерсантів чи службовців, що здобули міцне й надійне становище. Вдягнені будуть поважно, поводитимуться чемно — вони це вміють, коли захочуть. При собі матимуть портфелі зі зброєю, яка так часто переходила з рук у руки, що її годі ідентифікувати. Після того, як виконують завдання, вони її викидають. Найпевніше, це будуть револьвери, але можуть бути й автомати. Глушників виконавці не застосовують, бо вони обтяжують ствол, а це позначається на влучності. У літаку вони сидітимуть не разом, але, зійшовши на землю, можуть удати, ніби давно знайомі й просто не помітили один одного під час польоту. Потиснуть руки, всміхнуться і підуть разом, а може, й сядуть в одне таксі. Гадаю, саме так вони й зроблять — поїдуть в одному таксі, і передусім — до готелю. Та невдовзі переберуться в інше місце, звідки матимуть змогу спостерігати за Іккі, щоб з'ясувати, коли й куди він ходить. Вони не поспішатимуть, якщо тільки сам Іккі не спробує втекти. Це буде для них знак, що хтось попередив його про небезпеку. А Іккі казав, що має ще двоє друзів.

— Вони стрілятимуть у нього з кімнати чи квартири навпроти... якщо знайдуть таку?

— Ні. Вони стрілятимуть зблизька, за якийсь крок. Підійдуть ззаду й скажуть: «Привіт, Іккі». Він або прикипить до місця, або обернеться. Отут вони й нашпигують його свинцем, а тоді покидають зброю і скочать в автомобіль, який на них чекатиме. І поженуть геть услід за чільною машиною.

— А хто вестиме ту чільну машину?

— Якийсь поважний громадянин з бездоганною репутацією, ніколи ні в чому не замішаний. Він сидітиме за кермом власного авто й звільнить ім шлях до втечі, навіть якщо для цього йому доведеться ненароком чи свідомо в когось увігнатися, хай то буде й поліційна машина. А потім тяжко побиватиметься й цілу дорогу до поліції литиме сльози на свою сорочку з монограмою. А вбивці тим часом будуть уже далеко.

— Боже милостивий, — мовила Енн. — І як тільки ти можеш жити таким життям? Якщо тобі й пощастить упоратися з цим ділом, вони підшлють виконавців і до тебе.

— Не думаю. Сторонніх вони не вбивають. Вина впаде на виконавців. Не забувай, що ті гангстери-верховоди — справжні ділки. Вони орудують величезними грішми. І по-справжньому жорстокими стають тільки тоді, коли визнають за потрібне когось усунути, хоч самі цього й не прагнуть. Ніколи не виключена помилка. Але шансів на це не багато. Не пригадую навіть, щоб тут чи деінде колись було розкрито отаке організоване вбивство, — хіба що два-три випадки. Головний верховода — страшенно важний і страшенно крутий. А коли він робиться аж надто важний і аж надто крутий — іде в хід олівець.

Енн ледь помітно здригнулась.

— Здається, мені самій не завадить випити.

Я всміхнувся до неї.

— Це буде якраз до настрою, люба. Я приєднуюсь до тебе.

Вона принесла два коктейлі з шотландським віскі. Поки ми пили, я давав настанови.

— Коли ти засічеш їх або вважатимеш, що засікла, рушай за ними туди, куди вони поїдуть, якщо зможеш зробити це непомітно. Тільки в такому разі. Поїдуть до готелю — а десять проти одного, що так і буде, — реєструйся і ти, а тоді сідай на телефон і дзвони мені, аж поки додзвонишся.

Енн знала номер моєї контори, а мешкав я все ще на Юкка-авеню. Знала вона й про це.

— Ти жахливий тип, — сказала вона. — Жінки роблять усе, чого ти від них зажадаєш. І як тільки я й досі, доживши до двадцяти восьми років, зосталась незайманою?

— Треба, щоб було трохи й таких. А чого ти не виходиш заміж?

— За кого? За якогось цинічного шукача пригод, котрому тільки те й лишилося? Я не знаю жодного пристойного чоловіка... окрім тебе. А на білозубі усмішки мене не купиш.

Я підійшов і звів її на ноги. А тоді поцілував міцним і довгим цілунком.

— Я хлопець чесний, — промовив майже пошепки. — А це вже щось. Але для такої дівчини, як ти, надто приношений. Я завжди думаю про тебе, хочу тебе, але один погляд твоїх чистих, ясних очей щоразу ставить мене на місце.

— Візьми мене, — тихо мовила Енн. — Я теж маю свої мрії.

— Не можу. Надто багато я знав жінок, щоб мати право на таку, як ти. До того ж ми повинні рятувати людині життя. Я пішов.

Вона стояла й сумно проводжала мене очима.

Жінки, яких ти здобув, і жінки, яких не здобув, — немов два різні світи. І я не схильний зневажати ні тих, ні тих. Я ж бо й сам живу в обох цих світах.

У Лос-Анджелеському міжнародному аеропорту близько до літаків не підійдеш, хіба тільки коли сам кудись летиш. Ти можеш побачити, як вони сідають, якщо вибереш слушне місце, але, щоб поглянути на пасажирів, мусиш чекати за бар'єром. Розташування аеропорту аж ніяк цьому не сприяє. Його споруди тягнуться аж ген-ген, і, поки дотюпаєш від служб ТВА¹ до «Пан-Амерікен», намуляєш на ногах мозолі.

Я списав собі розклад прибуття літаків і никав сюди-туди, мов собака, що забув, де він сховав кістку. Літаки сідали, літаки злітали, носії тягали багаж, пасажири метушилися й спливали потом, діти скиглили, і над усім тим гармидером гриміли гучномовці.

Кілька разів я пройшов повз Енн. Вона мене наче й не помічала.

Напевне, вони прилетіли літаком о п'ятій сорок п'ять, бо Енн зникла. Я про всяк випадок повештався там ще півгодини: може, вона мала якусь іншу причину відлучитися. Аж ні. Зникла безповоротно. Я вийшов до своєї машини й проїхав переповненим шосе кілька довгих миль до Голлівуда, де була моя контора. Там я трохи випив і сів чекати. О шостій сорок п'ять задзвонив телефон.

— Думаю, це вони, — сказала Енн. — Готель «Бeverлі-Вестерн», номер чотириста десятий. Прізвищ добути не вдалося. Ти ж знаєш, тепер порт'є не залишають реєстраційних карток на конторці. А запитувати я не хотіла. Зате піднялася разом з ними в ліфті й засікла їхній номер. Я пройшла повз них саме тоді, коли коридорний встромляв у двері ключа, а потім спустилася сходами на поверх нижче і там приєдналась до гурту жінок, що якраз виходили з чайної кімнати. З ними й зійшла до вестибюля. Замовляти собі номер я не стала.

— Які вони на вигляд?

— Вони піднімалися пандусом разом, але розмови їхньої я не чула. Обидва з портфелями, в строгих костюмах, нічого такого, що впадало б в око. Білі сорочки з цупкими комірцями, краватка в одного синя, у другого — чорна в сіру смужку. Чорні черевики. Такі собі поважні ділові люди із східного узбережжя. Можна подумати — видавці, адвокати, лікарі, банківські службовці... а втім, ні, як на службовців вони не досить розкуті. Ти б на них другий раз і не глянув.

— Обличчя?

— Волосся в обох темно-русяве, в одного трохи темніше. Обличчя

¹ «Трансуорлд ерлайнз» — американська трансатлантична авіакомпанія.

гладенькі, досить невиразні. Очі в одного сірі, а в того, у котрого темніше волосся, — голубі. От очі в обох цікаві. Дуже бистрі, дуже чіпкі, так і схоплюють усе навколо. І отут щось видимо не те. Вони б мали бути бодай трохи заклопотані справами, задля яких приїхали до Каліфорнії. А їх начебто більше обходили обличчя навколишніх людей. Добре, що їх узяла на гачок я, а не ти. Хоч ти й не схожий обличчям на поліцає, але не схожий і на людину, що не може бути поліцаєм. Щось таке в тобі є.

— Дурниці. Я страшенно гожий із себе серцеїд.

— І обидва вони якись однакові, наче з конвейєра. В кожного — дорожня валізка. Одна — сіра з двома червоними та білою смужками згори й унизу, десь за шість-сім дюймів від країв, друга — біло-голуба, картата, як ото з шотландки. Я й не знала, що буває така шотландка.

— Буває, але я забув, як вона зветься.

— Я думала, ти знаєш усе.

— Майже все. Ну, а тепер біжи додому.

— Хіба я не заробила вечерю, а може, й поцілунок?

— Іншим разом. І якщо погано пильнуватимешся, то дістанеш і зверх того.

— А ти тепер перебереш їх на себе й почнеш пасти?

— Якщо це ті, що ми думаємо, то вони пастимуть мене. Я вже найняв помешкання через вулицю навпроти Іккі — в отому кварталі в Пойнтер-стріт, де стоять упритул шість дешевих умебльованих будинків. Б'юсь об заклад, що повіі там кишма-кишать.

— Вони тепер скрізь кишать.

— Бувай здорова, Енн. До побачення.

— До того, як тобі знов буде потрібна допомога.

Вона поклала трубку. Я теж. Енн мене вражає. Надто розумна, як на таку гарненьку. Схоже на те, що всі гарненькі жінки розумні.

Я зателефонував Іккі. Його не було. Я налив собі з пляшки, що була в конторі, випив, півгодини посидів, покурив, а тоді подзвонив знову. Цього разу я його застав.

Я розповів йому, як стоять справи, і висловив надію, що Енн узяла на гачок тих, кого треба. Сказав і про найняте помешкання.

— Витрати мені відшкодуються? — спитав наприкінці.

— П'ять косух покриють усе з верхом.

— Якщо я зароблю і отримаю їх. Я чув, ніби ти маєш чверть мільйона, — сказав я наздогад.

— Може, й так, друзяко, але як до тих бабок добути? Хлопці нагорі знають, де вони лежать. Доведеться довго чекати, поки все вгамується.

Я сказав: гаразд, хай буде так. Сам я давно вже чекав. Звісно, я й не сподівався отримати решту грошей, оті чотири тисячі. Такі, як Іккі Россен, у рідної матері золоті зуби викрадуть. Певно, трохи золота він мав і десь у собі, але «трохи» — слово розтягне.

Наступні півгодини я намагався обмірковувати план дій. Але не міг придумати нічого, що обіцяло б певний успіх. Минала вже восьма, і треба було попоїсти. Навряд чи ті типи кудись подадуться до ранку. А вранці вони доконче проїдуть повз будинок, де оселився Іккі, і розвідають околиці.

Я вже зовсім намірився був іти з контори, коли це біля дверей приймальні пролунав дзвінок. Я відчинив проміжні двері. Посеред приймальні стояв невеличкий на зріст, брутального вигляду чоловік і, заклавши руки за спину, похитувався на підборах. Він усміхнувся, але це вийшло в нього погано. Потім ступив до мене.

— Філіп Марло?

— А хто ж би ще? Чим можу бути корисний?

Він підступив зовсім близько, тоді швидко випростав з-за спину руку з пістолетом і впер його дуло мені в живіт.

— Тим, що відкинешся від Іккі Россена, — відказав він голосом, що цілком пасував до його обличчя. — А ні — то дістанеш повне черево свинцю.

То був аматор. Коли б він зупинився футів за чотири від мене, то, може, чогось і досяг би. Я звів руку, вийняв із рота сигарету й безтурботно затис її між пальцями.

— Звідки ти взяв, що я знаю якогось Іккі Россена?

Він засміявся й тицьнув мене пістолетом у живіт.

— Ач, чого захотів! — Глумлива посмішка, дешевий тріумф од відчуття своєї сили, коли тримаєш у руці важкого пістоля.

— Було б усе-таки чесно сказати мені.

Він розтулив був рота, щоб знов осадити мене, і тоді я упустив сигарету й викинув руку вперед. Я вмю робити це дуже швидко, як припече. Є мастаки й ще меткіші, але вони не з тих, що тицяють пукавкою тобі в живіт.

Я перехопив його руку з пістолетом і затис її, а водночас двигонув його коліном між ноги. Він хлипнув і зігнувся навпіл. Я викрутив йому руку й забрав пістолета. А тоді завів свою ногу за його, зробив підсічку, і він опинився на підлозі.

Він лежав, підібгавши коліна до живота, кліпав очима з подиву та болю й зі стогоном качався з боку в бік. Я нахилився, вхопив його за ліву руку й поставив на рівні. Я переважав його на шість дюймів зростом і фунтів на сорок вагою. Треба було їм вибрати здоровішого й краще підготовленого посильного.

— Ходімо до мене в кабінет, — сказав я. — Трохи побалакаємо, та й хильнеш чогось, щоб швидше оклигав. Іншим разом не підходь до супротивника надто близько, щоб він не міг дістати твоєї руки зі зброєю. Ану дай гляну, чи нема при тобі ще якоїсь залізяки.

Більш нічого при ньому не було. Я підштовхнув його до дверей кабінету, а тоді до крісла. Він уже трохи відсапався. Потім дістав носовика й утер обличчя.

— Іншим разом... — процідив він крізь зціплені зуби. — Іншим разом.

— Не будь таким оптимістом. Ця роль не для тебе.

Я налив у паперовий стаканчик шотландського віскі й поставив перед ним. Тоді взяв його 0,38, вийняв магазин і висипав патрони в шухляду письмового столу. Засунув магазин на місце й поклав пістоля на стіл.

— Забереш, коли підеш звідси... якщо підеш...

— Негоже так чинити, — буркнув він, усе ще відсапуючись.

— Еге ж. Зате вельми гоже пуляти в людину з пістолета. Ну, то як же ти сюди втрапив?

— Так я тобі й скажу.

— Не будь дурнем. Я маю друзів. Не багато, але кількох маю. Отож можу притягти тебе за збройний напад, і тоді сам знаєш, що буде. Навіть якщо суд випустить тебе під заставу, тобі однаково гаплик. Твої хазяї не дарують провалів. Ну, то хто тебе послав і як ти вийшов на мене?

— Іккі на гачку, — похмуро сказав бандит. — Він лопух. Я спокійнісінько йшов за ним назирці аж сюди. А чого це він попхався до приватного детектива? Нагорі захотіли знати.

— Ну-ну, далі.

— Іди ти...

— Подумай добре. Мені не обов'язково вдаватися до закону. Я можу вичавити з тебе все, що треба, цю ж мить і тут-таки.

Я підвівся з крісла, і він виставив перед себе долоню.

— Якщо ти мене порішиш, сюди заявиться двоє справжніх громил. Те саме буде, якщо я не доповім нагору. Ти не маєш на руках великих козирів. Це тобі тільки здається, — сказав він.

— Тобі нема чого доповідати. Якщо той Іккі і приходив до мене, ти не знаєш навіщо і не знаєш, чи я взявся на нього працювати. Коли він гангстер, то це не мій клієнт.

— Він приходив, щоб ти спробував урятувати його шкуру.

— Від кого?

— Про це говорити зась.

— А ти не бійся. Язик у тебе начебто добре підвішений. І скажи своїм хазяям, що з кожним громилом, якого вони до мене підішлють, буде те саме, що сьогодні з тобою. — У моєму ділі часом доводиться трохи прибрехати. От і тепер я прибрехав. — А чого на того Іккі так напалися, чим він завинив? Чи про це теж зась говорити?

— Гадаєш, ти такий уже великий боєць, — вишкірився він, потираючи

рукою те місце, куди я двигнув коліном. — У моїй команді ти приза не взяв би. Я засміявся йому в лице. Потім схопив за зап'ясток його праву руку й викрутив її за спину. Він заскреготав зубами. Лівою рукою я сягнув йому до внутрішньої кишені й видобув звідти гамана. Тоді пустив його руку. Він швидко шаснув нею до пістолета на столі, але я щосили рубонув йому по руці ребром долоні. Він упав у крісло й злісно загарчав.

— Свою пукавку ти забереш,— сказав я. — Тоді, коли я її тобі віддам.

У гамані я знайшов шоферські права на ім'я Чарлза Гікона. Та це нічого мені не давало. Таких шибздиків звичайно кличуть на прізвиська. Цього, певне, прозивали, Коротуном, чи Хирляком, чи Недомірком, чи, може, й просто «гей ти». Я кинув гамана назад до нього. Гаман упав на підлогу. Цей недотепа навіть не спромігся зловити його.

— Чортзна-що,— сказав я. — Видно, там у вас почали дуже ощадити, коли доручають таким, як ти, щось більше, ніж збирати недокурки.

— Ах ти ж...

— Ну гаразд, стерво. Забирайся під три чорти. Ось твоя залізяка.

Він узяв пістолета, з хвилину морочився, застромляючи його за пояс штанів, потім підвівся, метнув на мене найлютіший погляд, який тільки мав у запасі, і недбало, наче кишеньковий злодій після вдатної крадіжки, попростував до дверей.

Від порога він обернувся й знову глипнув на мене злими очицями.

— Бувай, рогатику. І не таким роги скручували.

По цих блискучих прощальних словах він одчинив двері й вплив за поріг.

Трохи перегодя я замкнув кабінет, від'єднав дзвоник, погасив скрізь світло й теж пішов. Нікого схожого на душогуба я довкола не побачив. Отож спокійно поїхав додому, спакував валізу й подався на станцію автосервісу, де мене добре знали й начебто навіть любили. Там я залишив свою машину й пересів у прокатний «шевроле». Ним я доїхав до Пойнтер-стріт, заніс валізу до занедбаного помешкання, що його найняв удень, а сам гайнув вечеряти в ресторан «Віктор». Годинник показував дев'яту, і їхати до Бей-Сіті, щоб узяти з собою й Енн, було вже запізно.

Повертаючись на Пойнтер-стріт, я поклав на сидіння поруч пістолет і почав петляти вулицями, об'їжджаючи цілі квартали й раз по раз зупиняючись. Та, як я допевнився, ніхто мене не переслідував.

Потім я спинився на бульварі Сансет біля бензозаправки й подзвонив з телефонної будки Берні Оулзові. Той саме збирався їхати додому.

— Берні, це я, Марло. Давненько ми з тобою не стиналися. Я вже й занудився в самотині.

— То одружися. А я тепер головний слідчий у шерифовій конторі. Без п'яти хвилин капітан, ось тільки іспита складу. Мені вже наче й не личить водитися з приватниками.

— Ну, з цим давнім знайомим усе-таки побалакай. Мені потрібна допомога. Я взявся за одну слизьку справу, і мене запросто можуть уколошкати.

— І ти, само собою, сподіваєшся, що й я в неї залізу?

— Облиш, Берні. Я ж ніколи не був поганцем. Річ у тім, що я намагаюся врятувати колишнього гангстера від підісланих убивць.

— Як на мене, чим більше вони виб'ють одні одних, тим краще.

— Еге ж. Так от, якщо я тобі дзенькну, мчи на допомогу або надсилай двійко добрячих хлопців. Ще маєш час їх натаскати.

Ми обмінялися ще кількома добродушними грубощами й поклали трубки. Потім я набрав номер Іккі Россена. У трубці озвався його рипучий, неприємний голос:

— Слухаю, говоріть.

— Це Марло. Десь над північ будь готовий у дорогу. Ми вистежили твоїх товаришочків, вони окопались у «Беверлі-Вестерні». На твою вулицю до ранку навряд чи поткнуться. Май на увазі, вони не знають, що тебе попереджено.

— Усе одно ризик є.

— Чорт забирай, ідеться ж не про недільну прогулянку за місто. Ти був необачний, Іккі. Тебе пасли до самої моєї контори. Тепер у нас обмаль часу. Він якусь хвилю мовчав, і я чув його віддих.

— Хто мене пас? — запитав нарешті.

— Якийсь дурноверхий недоросток. Тицьнув мені в живіт свою пукавку, і я мав мороку забирати її в нього. Можу тільки припускати, що вони зумисне послали такого йолопа, бо не хотіли, аби я надто багато взнав, якщо не знав того доти.

— Можеш ускочити в халепу, друзяко.

— А коли не міг? Отже, опівночі я приїду по тебе. Будь наготові. Де твоя машина?

— Стоїть перед будинком.

— Віджени її на бічну вулицю і надійно замкни. Де чорний хід твоєї нічліжки?

— Ззаду. Де ж би йому ще бути? Виходить на проїзд.

— Залишиш свою валізу там. Ми вийдемо разом і рушимо до твоєї машини. А потім підійдемо назад і заберемо валізу... чи валізи.

— А що, як їх хтось поцупить?

— Еге ж. А що, як тебе підстрелять? Що тобі дужче до вподоби?

— Гарзд,— буркнув він. — Я чекаю. Але ми дуже ризикуємо.

— Автогонщики теж ризикують. А хіба це їх спиняє? Вшиватися треба негайно, іншої ради нема. Годині о десятій погаси світло й старанно зібгати постіль. І добре б залишити по собі якісь речі. Не так буде видно, що втечу сплановано наперед.

Іккі буркнув, що все зробить, і я повісив трубку. Телефонна будка була знадвору добре освітлена — на бензозаправках вони завжди добре освітлені,— і я, перебираючи біля каси стосик дармових рекламних карт для автомобілістів, неквапливо й пильно розглянувся довкола. Нічого такого, що могло б мене занепокоїти, я не побачив. А тоді взяв для годиться карту Сан-Дієго й подався до свого взятого напрокат автомобіля.

На Пойнтер-стріт я залишив машину за рогом, пішки дістався до найнятого вбогого помешкання на другому поверсі і, не вмикаючи світла, сів біля вікна спостерігати за вулицею. Нічого підозрілого начебто не було. З умебльованого будинку навпроти, де оселився Іккі, вийшло двійко не бозна-яких шльондр, і їх підбрала машина найновішої моделі. Потім у той будинок увійшов якийсь чоловік, майже такого самого зросту й статури, як Іккі. Входили й виходили інші люди. Загалом на вулиці було досить спокійно. Відколи відкрили рух по Голлівудському проспекту, мало хто ходить і їздить прилеглими вулицями, окрім людей, що десь тут-таки й мешкають.

Була гарна осіння ніч — цебто гарна як на лос-анджелеський клімат,— досить ясна, проте зовсім не суха. Не знаю, що сталося з погодою в цьому місті, але тепер вона зовсім не така, якою була, коли я сюди приїхав.

Здавалося, до півночі ще далеко. Я не бачив, щоб поблизу хтось щось вистежував, не бачив і двох непримітно вдягнених чоловіків, які б цікавилися котримсь із шістьох умебльованих будинків у кварталі. Я був майже певен: якщо вони з'являться, то передусім приділять увагу моєму будинку,— але не мав певності, що Енн засікла саме виконавців або що звіт того жевжика своїм хазяям обернеться для мене добром — чи, навпаки, злом.

І хоч Енн могла сто разів помилитись, я підсвідомо відчував, що вона таки не схибала. Убивці не мали б причин критися, якби не знали, що Іккі попереджено. Та одна причина все-таки була: він приходив до моєї контори й привів за собою хвоста. Але ж усемогутні й зарозумілі боси спілки могли хіба лиш посміятися з того, що Іккі хтось попередив і що він звернувся до мене по допомогу. Для них я був такою дрібнотою, яку годі й розгледіти.

Опівночі я вийшов надвір, поминув два квартали, пильнуючи, чи не скрадається хтось позаду, а тоді перетнув вулицю й рушив до проїзду за будинком Іккі. Двері на чорному ході стояли незамкнені, ліфта не було. Я вибрався сходами на третій поверх, знайшов його помешкання й легенько постукав. Іккі відчинив двері, тримаючи в руці револьвер. Вигляд він мав зляканий.

Біля дверей стояли дві валізи, а далі під стіною — ще одна. Я підійшов і взяв її. Валіза була досить-таки важка. Я відкрив її — вона була незамкнена.

— Не турбуйся,— сказав Іккі. — Там усе, що потрібно чоловікові на тричотири дні, сякі-такі шмотки, яких не здибаєш у крамницях готового одягу. Я підняв ще одну валізу — з тих двох, що стояли біля дверей.

— Залишимо все це на чорному ході.

— Ми можемо піти й проїздом.

— Ми вийдемо в парадні двері. На той випадок, якщо нас пасуть — хоч я цього й не думаю,— ми просто двоє приятелів, що разом вийшли з дому. Тільки затям ось що. Обидві руки тримаєш у кишенях піджака, у правій — пістолет. Якщо хтось іззаду покличе тебе на ім'я — миттю обертайся і стріляй. Це може бути тільки вбивця. Я діятиму так само.

— Я боюся,— промовив Іккі своїм рипучим голосом.

— Я теж, коли тобі від цього легше. Але вибору в нас немає. Якщо до тебе заговорять, то лише зі зброєю в руках. Ні про що їх не запитуй. Відповідати словами вони не стануть. Якщо це буде тільки мій куций знайомий, ми його кінчаємо і зтягуємо в під'їзд. Зрозумів?

Він кивнув головою і облизав губи. Ми знесли вниз валізи й поставили їх надворі біля чорного ходу. Я повів очима по проїзду. Ніде ні душі, і до бічної вулиці зовсім недалеко. Ми повернулися в будинок і пройшли вестибюлем до парадних дверей. На Пойнтер-стріт вийшли з найнедбалішим виглядом — з таким виглядом дружина купує чоловікові краватку до дня народження.

Ніде ані поруху. Вулиця геть безлюдна.

Ми повернули за ріг і підійшли до прокатної машини Іккі. Він одімкнув дверцята. Потім я пішов з ним забрати валізи. Ми поклали їх у машину, рушили й виїхали на суміжну вулицю. Світлофори не працювали, і, поминувши два чи три перехрестя, ми досягли виїзду на проспект. Там навіть тепер, серед ночі, був жвавий рух. У Каліфорнії повно людей, що завжди кудись поспішають. Якщо ти їдеш із швидкістю меншою, ніж вісімдесят миль на годину, всі переганяють тебе. Якщо їдеш, як усі, то мусиш весь час дивитись у дзеркало заднього огляду, чи не наздоганяє тебе дорожній патруль. Одне слово, суцільна гонитва.

Іккі витискав помірковані сімдесят. Ми дісталися повороту на шосе № 66, і він звернув туди. Поки що все йшло без пригод. Я доїхав з ним до Помони.

— Забиватися далі мені ні до чого,— сказав я. — Тут я сяду на поворотний автобус, якщо він є, а ні — то заночую в якомусь мотелі. Керуй до автосервісу, питаємо, де автобусна зупинка. Вона має бути недалеко від шосе.

Він повернув і спинився посередині кварталу. Потім дістав гамана, взяв із нього чотири тисячні банкноти й простяг мені.

— Як на мене, то я на стільки й не наробив. Усе обійшлося надто просто.

Іккі засміявся, і на його пухкому обличчі відбилась боязка втіха.

— Не будь йолопом. Я ж бо злиняв. А ти й сам не знав, у що встряєш. Та, власне, твої халепи тільки починаються. Спілка скрізь має очі й вуха. Може, я й у безпеці, якщо добре стерегтимуся. А може, й не в такій уже безпеці, як гадаю. У кожному разі, ти зробив те, про що я просив. Отож бери цю капусту. Я її маю подостатком.

Я взяв гроші й сховав до кишені. Він під'їхав до цілодобового пункту автосервісу, і ми довідалися, де автобусна зупинка.

— О другій двадцять п'ять приходить транзитний міжміський,— сказав черговий, подивившись у розклад. — Якщо буде вільне місце, вони вас заберуть.

Іккі підвіз мене до автобусної зупинки. Ми потисли руки, і він погнав назад до шосе. Я поглянув на годинник, знайшов ще відчинену винну крамничку й купив пляшку шотландського віскі. Потім надибав нічний бар і замовив подвійну порцію з водою.

Мої халепи тільки починалися, сказав Іккі. Він таки мав рацію.

Я доїхав до автостанції «Голлівуд», а там сів у таксі й подався до своєї контори. Водія попросив зачекати кілька хвилин. О такій пізній порі він був тільки радий з цього. Нічний черговий впустив мене до будинку.

— Пізно ви працюєте, містере Марло. Але ж ви завжди так, правда?

— Така вже робота,— сказав я. — Дякую, Джиммі.

Піднявшись на свій поверх, я пошукав за дверима пошту, але намацав тільки довгастих вузький пакуночок з позначкою «Спеціальна доставка»

і поштовою штемпелем Глендейла. В ньому не було нічого, крім свіжозастрягнутого олівця — гангстерського знака смерті.

Я не взяв цього надто близько до серця. Коли вони справді мають такий намір, то не посилають попередження. Отож я зрозумів це просто як рішучу вимогу облишити справу Іккі. Можуть жорстоко побити. З їхнього погляду, це має бути доброю наукою. «Коли вже ми наштрикуємо когось на олівець, то кожному, хто спробує йому допомогти, буде непереливки». Ось що могло означати це послання.

Я подумав, чи не податися мені додому, на Юкка-авеню. Та ні, там буде надто самотньо. Чи, може, гайнути в Бей-Сіті, до Енн. Ще гірше. Якщо навести на її дім тих громил, вони не завагаються докласти рук і до неї.

Залишалося тільки наймане помешкання на Пойнтер-стріт, і то було для мене тепер справді найбезпечніше місце. Я зійшов униз до таксі й назвав водієві адресу за три квартали від того вмебльованого будинку. А діставшись туди, піднявся на свій другий поверх, роздягся й ліг спати. Ніщо не турбувало мене, крім зламаної матрацної пружини — вона муляла боки.

Я пролежав без сну до пів на четверту ранку, обмірковуючи своїм великим мозком наявний стан речей. Лягаючи, я поклав револьвера під подушку, але то не місце для зброї, коли маєш подушку завтовшки як стосик паперу для друкарської машинки. Револьвер заважав мені, тож я витяг його і затиснув у правій руці. Досвід навчив мене тримати зброю напоготові навіть уві сні.

Прокинувся я, коли надворі вже світило сонце, і почував себе так, наче замість тіла в мене шмат протухлого м'яса. Я потягся до ванної, облився холодною водою і витерся рушником, якого й не видно було, коли водиш ним збоку. То були справді пречудові апартаменти. Бракувало хіба тільки антикварного меблевого гарнітуру.

Нічого їстівного в помешканні не було, та якби Всевидючий Марло кудись відлучився, то цілком міг щось недобачити. Я мав із собою пляшку віскі. Отож відкоркував його, понюхав, але не зважився вжити на сніданок натщесерце, навіть якби спромігся влити в порожній шлунок, що поривався до стелі, мов повітряна куля.

Я позаглядав до стінних шафок — чи не залишив попередній пожилець, вибираючись поспіхом, бодай якогось сухаря. Марно. Та й не поліз би він мені в горлянку, навіть під віскі. Так я й сів голодний біля вікна спостерігати. А за годину чи десь близько того відчув, що ладен викликати чергового й відгризти йому руку.

Я одягся, подався за ріг до своєї прокатної машини й поїхав шукати якоїсь харчівні.

Подавальниця теж була не в дусі. Вона так тріпнула скатеркою, простеляючи її на стойці переді мною, що всі крихти, залишені попереднім відвідувачем, посипались на мене.

— Слухай, рибонько, — сказав я, — не будь така марнотратна. Поберегла б цей харч на чорний день. Усе, чого я хочу, — це двоє яєць, варених три хвилини, не більше, скибочка вашої знаменитої бетонної грінки, велика склянка томатного соку, дрібка чорного перцю та широка осяйна усмішка. І не давай більш нікому кави — може, я й сам усю вип'ю.

— У мене нежить, — відказала вона. — Краще не поганяйте, а то чхну — і наберетеся зарази.

— Будьмо приятелями. Я теж мав нелегку нічку.

Вона криво посміхнулась і пішла до бічних дверей, що вели на кухню. Це дало мені змогу побачити й решту її форм, доволі повних, щоб не сказати надмірних. Але яйця я дістав саме такі, які люблю, а грінка була щедро полита розтопленим маслом.

— Чорного перцю немає, — сказала жінка. — Може, дати червоного? Миш'яку теж немає.

Я присмачив томатний сік червоним перцем, проковтнув яйця, випив дві чашки кави і вже ладен був залишити на чай нез'їдену грінку, та врешті передумав і натомість поклав двадцять п'ять центів. Така щедрість приємно вразила подавальницю. В цій забігайлівці на чай давали або десятицентовика, або нічого. Здебільшого нічого.

Коло я повернувся на Пойнтер-стріт, там усе було без змін. Я знову сів біля вікна. Десь о пів на дев'яту з будинку навпроти вийшов з невеликим портфелем у руці той схожий на Іккі зростом і статурою чоловік, якого я вже бачив напередодні. Ту ж мить із закритої синьої машини, що стояла біля тротуару, вискочило двоє. Вони були однакові на зріст, строго вдягнені, в низько насунутих м'яких капелюхах. Обидва вихопили револьвери.

— Гей, Іккі! — гукнув один.

Чоловік обернувся.

— Прощавай, Іккі! — мовив другий.

Між будинками розляглися постріли. Чоловік повалився на асфальт і заляк. А ті двоє кинулись до своєї машини й погнали геть. Водночас я побачив, як посеред кварталу зірвався з місця великий лімузин і помчав поперед них.

Ще мить — і обидві машини зникли з очей.

Усе було зроблено швидко й чисто. За винятком одної деталі — вони не завдали собі клопоту роздивитися.

І застрелили не того, кого треба.

Я швидко, майже так само, як і ті двоє, вискочив на вулицю. Навколо вбитого чоловіка вже зібралася невеличка юрба. Мені не треба було дивитися на нього, аби пересвідчитись, що він мертвий, — ті хлопці були професіонали. Та й не міг я його побачити на тротуарі по той бік вулиці, бо там з'юрмилися люди. Одначе я знав, який він має вигляд, і вже чув оддалік автомобільні сирени. Щоправда, то могли долимати й звичайні сигнали з бульвару Сансет. Але ні. Отже, хтось уже зателефонував. Їхати на підобідок поліцаям було ще зарано.

Я з валізкою в руці швидко завернув за ріг, убгався в залишений там прокатний автомобіль і натис на газ. У тому кварталі мене більш ніщо не тримало. Я міг уявити собі такі запитання:

«Чого вас туди занесло, Марло? Ви ж маєте власний барліг, чи не так?»

«Мене найняв один колишній гангстер, що не поладнав з босами. На нього наслали вбивць».

«Не запевняйте нас, ніби він хотів стати на праведну путь».

«Цього я не знаю. Мене принадили його гроші».

«Заробити їх було не дуже важко, еге ж?»

«Минулої ночі я вивіз його з міста. Де він тепер, я не знаю та й не хочу знати».

«Вивезли з міста?»

«Я ж вам сказав».

«Атож... Тільки він лежить у морзі, подірявлений кулями. Придумайте щось краще. Чи, може, то не він у морзі?..»

І так далі, й таке інше. Звичайна поліційна балаканина. Все воно старе, як світ. Ні їхні слова, ні їхні запитання нічогісінько не важать. Просто вони довбають в одне місце, аж поки ти геть виснажишся й спіткнешся на якійсь деталі. А тоді радісно всміхаються, потирають руки й кажуть:

«Отут ви трішечки схибили, еге ж? То почнемо все спочатку».

Ні, чим далі від усього цього, тим краще. Я залишив машину на своєму постійному місці й пішов до контори. Там мене не чекало нічого, крім застоюного повітря. Щоразу, входячи в цю пустку, я почував дедалі дужчу втому. І якого біса я не вступив на державну службу ще років з десять тому? Чи й усі п'ятнадцять. Мені ж не бракувало кебети здобути заочно адвокатський ступінь. У країні повно правників, що нездатні й скарги написати без посібника.

Отак я сидів у своїй конторі й подумки гриз себе. Та невдовзі згадав про олівець і заходився налаштовувати револьвер калібру 0,45 — найбільший з тих, якими я звичайно послуговуюсь, і дуже важкий. Потім набрав номер шерифової канцелярії і попросив до телефону Берні Оулза. Той узяв трубку. Голос його був невдоволений.

— Це Марло. Я вскочив у халепу... в справжню халепу, — сказав я.

— Навіщо повідомляти про це мене? — пробурчав він. — Тобі б уже слід до цього звикнути.

— Це така халепа, до якої звикнути годі. Я хотів би під'їхати до тебе і все розповісти.

— Твоя контора там, де й була?

— Там.

— Я маю проїжджати поблизу, то заскочу до тебе.

Він поклав трубку. Я відчинив обоє вікон. Легкий вітрець доніс із сусіднього ресторанчика Джо Ійтса дух кави та за давнього жиру. Я ненавидів цей дух, ненавидів себе, ненавидів усе на світі.

Оулз не став затримуватись у моїй елегантній приймальні. Він постукав у внутрішні двері, і я впустив його до кабінету. Без зайвих церемоній він похмуро рушив просто до крісла для відвідувачів.

— Ну. Викладай.

— Ти чув коли-небудь про такого собі Іккі Россена?

— А чого б я мав про нього чути? Він що — у розшуку?

— Це колишній гангстер, що накликав на себе невдоволення верховодів.

Вони наштрикнули його на олівець і, як це звичайно робиться, прислали сюди літаком двох крутих хлопців. А він найняв мене, щоб я допоміг йому вислизнути.

— Гарне мені дільце!

— Облиш, Берні.

Я закури́в сигарету й дмухнув димом йому в обличчя. У відповідь на це він і собі взяв сигарету й почав її жувати. Берні ніколи не запалював сигарет, але просто-таки зжовував їх до решти.

— То слухай, — провадив я. — Припустімо, цей тип хоче стати порядною людиною — чи хай навіть не хоче. Він же має право на життя, коли сам нікого не вбив. А він каже, що не вбив.

— А ти йому й повірив, еге ж? Відколи це ти став таким святим та божим?

— Повірив я йому чи не повірив, не в тому річ. Я взявся йому допомогти.

Не було підстав відмовлятися. Отож учора я й одна моя знайома дівчина взяли під нагляд літаки, що прибували до аеропорту. І вона засікла тих хлопців, а тоді провела їх до готелю. Була певна, що то вони. З вигляду саме те, що мало бути, аж до чорних черевиків. Ця дівчина...

— Ім'я вона має?

— Тільки для тебе.

— Якщо не порушила ніякого закону, кажи.

— Її звать Енн Райорден. Мешкає в Бей-Сіті. Її батько був колись начальником тамтешньої поліції. І не поспішай називати його шахраєм, бо він був не з таких.

— Еге ж... Викладай решту. Тільки не тягни.

— Я найняв помешкання навпроти Іккі. Убивці були ще в готелі. Опівночі я вивів його з будинку й одвіз аж до Помони. Далі він поїхав сам тією ж таки прокатною машиною, а я повернувся назад міжміським автобусом. І пішов у те помешкання на Пойнтер-стріт, якраз навпроти його пристановища.

— Якого біса? Його ж там уже не було.

Я висунув середню шухляду письмового столу й дістав з неї гостро заструганий олівець. Тоді написав на аркушику паперу своє ім'я і проштрикнув його олівцем.

— Тому що хтось надіслав мені оце. Я не думаю, що вони мене вб'ють, але, мабуть, хочуть дати мені доброї хлости, щоб відстрашити від таких вихваток на майбутнє.

— Вони знали, що ти встряв у це діло?

— Іккі привів за собою хвоста — такого собі шибздика, що прийшов потім до мене і впер мені в живіт ствола. Я трохи провчив його, але мусив відпустити. Отож і подумав, що там, на Пойнтер-стріт, мені буде безпечніше. Вдома ж я сам-один.

— Ну що ж, я теж не сиджу на місці, — сказав Берні Оулз. — І маю свої відомості. Отже, вони вбили не того.

— Такий самий зріст, така сама статура, і взагалі схожий. Я бачив, як вони його порішили. Не скажу напевне, що це були ті двоє з «Бeverлі-Вестерна». Я ж сам їх доти не бачив. Просто двоє в темних костюмах та низько насунутих капелюхах. Потім вони вскочили в синій «понтіак», десь позаторішньої моделі, й рвонули геть, а попереду вихопився прокладати дорогу великий «каділак».

Берні встав і довгу хвилю дивився на мене.

— Не думаю, що тепер вони стануть морочитися з тобою, — сказав він. — Убито не того, кого треба. На якийсь час банда притихне. Знаєш, що я тобі

скажу? Скоро наше місто буде майже таким самим гадючником, як нью-йоркський Бруклін і Чикаго. Ми можемо геть погрузнути в цій нечисті.

— Атож, заварюється з біса круто.

— Але ти не сказав мені нічого такого, Філе, що давало б змогу діяти. Я побалакаю з хлопцями із міського відділу розслідування вбивств. Навряд чи тобі загрожує справжня небезпека. Але ти очевидець убивства. Їм це стане в пригоді.

— Я ж не зможу нікого впізнати, Берні. Вбитого чоловіка я зовсім не знав. А звідки тобі відомо, що вбито не того?

— Та ти ж сам мені й сказав, йолопе.

— А я подумав, може, хлопці з міської поліції до чогось докопалися.

— Коли б і так, мені вони не сказали б. До того ж вони там не мають часу навіть вискочити перекусити. Поки відділ ідентифікації не встановить особу, для них той чоловік просто один з багатьох мертв'яків у морзі. Але з тобою, Філе, вони охоче поговорять. Їм страшенно подобається записувати свідчення на магнітофон.

Він вийшов, і двері за ним із шурхотом зачинились. А я сидів і міркував, чи не зробив дурницю, що розповів про все Берні. Або що взявся допомагати Іккі. П'ять тисяч зелененьких запевняли, що ні. Але ж і вони могли помилятися.

Хтось постукав у двері. То був рознощик телеграм. Я розписався, розгорнув бланк і прочитав:

ІДУ ФЛЕГСТАФ МОТЕЛЬ МІРАДОР — ЗДАЄТЬСЯ ВИСТЕЖИЛИ — НЕГАЙНО ПРИЇДЖАЙ

Я подер телеграму на дрібні клаптики й спалив їх у попільниці. Потім зателефонував до Енн Райорден.

— Кумедна вийшла історія,— сказав я їй і розповів усе, що сталося.

— Не подобається мені цей олівець,— сказала вона. — Не подобається й те, що вбито сторонню людину — мабуть, якогось бідолаху бухгалтера з дрібної фірми, а то б не жив він у такому районі. Даремно ти встряв у цю історію, Філе.

— Я врятував Іккі життя. Там, куди він подався, він зможе стати порядною людиною. Може змінити прізвище. Грошей йому не бракує, судячи з того, скільки він мені заплатив.

— Я кажу, не подобається мені олівець. Приїхав би ти та перебув якийсь час тут у мене. Пошту можна переадресувати, якщо ти її отримувеш. Та й до нової роботи братися не горить. У Лос-Анджелесі й без тебе вистачить приватних детективів.

— Ти не розуміш головного. Я ж іще не розв'язався з цією історією. Дойди з міської поліції захочуть знати, де я є, а якщо дізнаються вони, то про це дуже скоро знатимуть і всі поліційні репортери. До того ж ці дуби ще можуть запідозрити й мене. Ніхто з очевидців убивства не скаже їм нічого істотного. Американці чудово знають, що означає стати свідком гангстерської розправи.

— Ну гаразд, але моя пропозиція лишається в силі.

У приймальні задзвонив дзвінок. Я сказав Енн, що мушу покласти трубку. Тоді відчинив проміжні двері й побачив за крок від порога приймальні добре вдягненого — я б навіть сказав, елегантно вдягненого — чоловіка середніх літ. Обличчя його осявала привітна й лукава усмішка. На ньому був крилатий білий капелюх і вузька краватка, з тих, що їх затягують різьбленою металеву пряжечкою. Його кремовий фланелевий костюм вражав око бездоганим кроєм.

Він закурив сигарету з золотим фільтром і, пахкнувши димом, подивився на мене.

— Містер Філіп Марло?

Я кивнув головою.

— Я — Фостер Граймз із Лас-Вегаса. Управитель «Ранчо Есперанса», що на П'ятій Південній. Я чув, ви трохи причетні до такого Іккі Россена.

— Може, ви зайдете?

Він пройшов повз мене до кабінету. Його зовнішність ні про що мені не говорила — звичайний собі вдатний ділок, якому до вподоби чи, може, потрібно для діла виглядати трохи по-ковбойському. Таких зимовими сезонами в Палм-

Спрінгсі можна побачити десятки. Його вимова підказала мені, що він зі сходу, але не з Нової Англії. Найімовірніше, з Нью-Йорка чи Балтімора. Лонг-Айленд, Беркшір — ні, надто далекі околиці.

Недбалим помахом руки я показав гостеві на крісло для відвідувачів, а сам уместився в свою рипучу обертову старожитність і став чекати.

— Де тепер Іккі, ви знаєте?

— Не знаю, містере Граймз.

— Чого ви з ним зв'язалися?

— За гроші.

— З біса поважна причина,— осміхнувся він. — І як далеко це зайшло?

— Я допоміг йому виїхати з міста. Кажу вам це, навіть не знаючи, хто ви в диявола такий, тільки тому, що вже розповів про все одному своєму другові-недругові, який обіймає високу посаду при шерифі.

— Що означає «другові-недругові»?

— Охоронці закону не вельми ласкаві до мене, але цього чоловіка я знаю вже багато років, і ми з ним друзі настільки, наскільки це можливо між приватним детективом і державним урядовцем.

— Я сказав вам, хто я такий. Ми маємо у Вегасі першорядний заклад. І утримуємо його, незважаючи на редактора одної миршавої газетки, який весь час дзявкає проти нас і проти наших друзів. Та ми даємо йому жити, бо це для нас вигідніше, ніж пристукнути його. Убивати тепер негоже.

— Як ото Іккі Россена.

— Це не вбивство. Це — страта. Іккі вибився з колії.

— Отож ваші хлопці й пальнули не в того. Могли б трохи роздивитися довкола, упевнитись.

— Так вони й зробили б, якби ви не стромляли свого носа куди не треба. Вони поквапились. І ми цього не схвалюємо. Нам потрібні холоднокровні й результативні дії.

— Хто це оті високоповажні «ми», про яких ви весь час говорите?

— Не прикидайтеся дитиною, Марло.

— Гарзд. Будемо вважати, що я знаю.

— Ось чого ми хочемо. — Він засунув руку до кишені, дістав звідти одну банкноту й поклав на стіл біля себе. — Знайдіть Іккі й скажіть йому, хай вертається до спілки, все буде о'кей. Тепер, коли вбито сторонню, непричетну людину, нам ні до чого новий клопіт чи зайвий розголос. Усе дуже просто. Зараз ви дістанете оцю... — Він кивнув на банкноту. То була тисячна. Мабуть, дрібніших вони не тримали. — А ще одну таку саму — коли знайдете Іккі й перекажете йому наше слово. Якщо він упреться — йому гаплик.

— А що, як я візьму цю тисячну й лясну нею вас по носі?

— Це буде нерозумно. — Він швидко вихопив «кольт-вудсмен» з коротким глушником на дулі. «Кольт-вудсмен» — це така зброя, що кладе людину з першого пострілу. Та й сам Граймз був меткий чолов'яга, меткий і спритний. Його привітне обличчя анітрохи не змінилося. — Я з Вегаса нікуди не виїжджав,— спокійно мовив він. — І зможу це довести. А вас знайдуть мертвого в кріслі у вашому кабінеті, і ніхто нічого не знатиме. Просто ще один приватний детектив ударив не в ті ворота. Покладіть руки на стіл і трохи подумайте. До речі, стріляю я несхибно, навіть і з цією клятою глушилкою.

Я щиглем підбив гостро заструганого олівця, і він покотився через стіл до Граймза. Той швидко — просто блискавично — перехопив револьвер у ліву руку й узяв олівця. А тоді підніс його перед себе так, щоб, дивлячись на нього, водночас не спускати з ока й мене.

— Його прислали мені спеціальною доставкою,— сказав я. — Ні записки, ні зворотної адреси. Тільки оцей олівець. Ви думаєте, містере Граймз, я ніколи не чув, що воно означає?

Він спохмурнів і впустив олівця на стіл. Та перш ніж він устиг перекинути довгого слухняного револьвера назад, я шаснув правицею під стіл, ухопився за руків'я свого 0,45 і поклав палець на спусковий гачок.

— Загляньте під стіл, містере Граймз. Ви побачите там «нуль сорок п'ять» у відкритій кобурі. Він надійно закріплений і націлений вам у живіт. Навіть якщо ви влучите мені в серце, моя гармата спрацює від конвульсійного посмику руки. Вона розпанахає вам череву на клапті й виб'є вас із цього крісла. Куля сорок

п'ятого калібру відкидає людину на шість футів. Це тепер знають навіть кіношники.

— Схоже на нічию, — спокійно зауважив Граймз. Тоді сховав свого пугача й посміхнувся. — Чиста робота, Марло. Такий, як ви, й нам би придався. Отож пропоную вам не огинатись і розшукати Іккі. Він має послухатись розумного слова. Не хоче ж він, справді, провести решту свого життя в бігах.

— Скажіть мені одну річ, містере Граймз. Чому ви вчепилися до мене? Чим я перед вами завинив поза тим, що допоміг Іккі?

Вік якусь хвилю сидів нерухомо, міркуючи або вдаючи, ніби міркує.

— Справа Ларсена, — мовив нарешті. — Ви посприяли тому, щоб послати одного з наших до газової камери. Ми такого не забуваємо. Отож і постановили вколошкати вас за Іккі. І таки вколошкаємо, якщо не вчините по-нашому. Удару буде завдано, коли ви найменше його чекатимете.

— У моєму ділі, містере Граймз, завжди є ризик, що тебе вколошкають за когось. А тепер забирайте свою косуху та керуйте звідси тихо-мирно. Може, я й учиню, як ви хочете, але мені треба поміркувати. Що ж до справи Ларсена, то всю роботу там зробила поліція. А я тільки випадково знав, де він переховується. Та й не думаю, що то була для вас така вже велика втрата.

— Ми не любимо стороннього втручання. — Він підвівся, взяв зі столу банкноту й недбало поклав назад до гамана. Поки він це робив, я полишив свій «нуль сорок п'ять» і швидко вихопив з кишені «сміт-енд-вессон» тридцять восьмого калібру.

Граймз зневажливо позирнув на нього.

— Я буду у Вегасі, Марло... Та, власне, я звідти й не виїжджав. Ви зможете знайти мене в «Есперансі». Атож, на самого Ларсена нам, звісно, начхати. Рядовий гендляр зброєю. Таких, як він, сотні. Одначе нам *не* начхати на те, що якийсь нікчемний приватний нишпорка показав на нього пальцем. — Він кивнув головою і вийшов з кабінету.

Я замислився. Іккі до спілки не повернеться — це я знав напевне. Він уже не матиме до них довіри, навіть якщо йому дадуть шанс. Але тепер у мене була інша причина погодитись. І я знов зателефонував до Енн Райорден.

— Я вирушаю шукати Іккі. Так треба. Якщо не подзвоню три дні, зв'яжешся з Берні Оулзом. Я їду до Флегстафа, штат Арізона. Іккі казав, що буде там.

— Не будь дурнем! — вигукнула вона. — Це якась пастка.

— Щойно мене навідав такий собі містер Граймз із Лас-Вегаса, маючи при собі пістоля з глушником. Я його вкоськав, але ж не завжди мені так щаститиме. Якщо я знайду Іккі й доповім про це Граймзові, та банда дасть мені спокій.

— Ти приречеш людину на смерть? — різко й недовірливо запитала Енн.

— Ні. На той час, як я доповідатиму, його там уже не буде. Йому доведеться втекти літаком до Монреалю, придбати фальшиві документи й летіти в Європу. Може, там йому житиметься безпечніше. Одначе спілка має довгі руки, і вціліти він зможе, тільки весь час пильнуючись. Іншого вибору для нього немає. Або постійно ховатись, або наразитися на олівець.

— Ти такий розумний, любчику. А як щодо твого власного олівця?

— Якби вони справді мали такий намір, то не прислали б його. Це просто тактика залякування.

— Але ти прекрасний і безстрашний хижак, їх не злякався.

— Злякався. Одначе страх не спаралізував мене. Бувай здорова. Не заводь ніяких бахурів, поки я не повернуся.

— Хай тобі чорт, Марло!

Вона спересердя кинула трубку. Я теж — спересердя на самого себе. Казати щось не те — одна з найістотніших моїх вад.

Я чкурнув з міста, перш ніж про мене встигли прочути хлопці з відділу розслідування вбивств. Поки вони прочухаються, я буду вже далеко. А від Берні Оулза ті дойди і натяку зайвого не дистануть. Шерифові люди й міська поліція завжди ладнали між собою не краще, ніж два коти на паркані.

До Фінікса я приїхав надвечір і спинився в мотелі на околиці. У місті стояла страшенна спека. При мотелі була їдальня, отож я там і підвечеряв. Потім

наміняв у касирки двадцятип'яти- та десятицентовиків, зачинився в телефонній кабіні й став дзвонити до мотелю «Мірадор» у Флегстафі.

На що я, дурний, сподівався? Адже Іккі міг зареєструватися там під будь-який прізвищем — від Коуена до Кордільйона й від Уотсона до Войцеховскі. Та все ж таки я подзвонив і дістав у відповідь тільки чемну усмішку, наскільки це можливо по телефону.

Мені не лишалось нічого іншого, як попросити в них номер на наступну ніч. Але все було зарезервовано, і я міг сподіватися хіба на те, що хтось скасує замовлення абощо. Флегстаф лежить надто близько до Великого Каньйону, там завжди багато туристів. Певно, й Іккі подбав про місце для себе заздалегідь. Це теж наводило на деякі роздуми.

Я купив якийсь романчик у м'якій обкладинці і, лігши до ліжка, взявся читати. Будильника поставив на шосту тридцять ранку. Той романчик нагнав на мене такого страху, що я взяв обидва свої пістолі й поклав їх під подушку. Там ішлося про одного хлопця з Мілвокі, який повстав проти верховоди місцевої банди, і його щочверть години нещадно били. Я розважив, що після того обличчя в нього мало б бути потрошене до кісток, але вже в наступному розділі він виявився цілісінський і веселий, як жайвір.

Тоді я запитав себе, навіщо марную час на цю муру й чи не краще було б завчати напам'ять «Братів Карамазових», а не знайшовши на це розумної відповіді, погасив світло й заснув.

О пів на сьому я поголився, прийняв душ, поснідав і вирушив до Флегстафа. Дістався туди саме під обідню годину й відразу побачив у ресторані Іккі, що сидів і наминав гірську форель. Я сів навпроти нього. Моя поява його видимо здивувала.

Я й собі замовив форель і взявся їсти її, розбираючи ззовні, так, як належить. Коли витягти спершу хребет з кістками, смак виходить не той.

— Ну, що там? — спитав Іккі з напханим ротом. Вихований їдець.

— Ти читаєш газети?

— Тільки спортивну сторінку.

— Ходімо до тебе в номер, там поговоримо.

Ми заплатили кожен за свій обід і перейшли до гарного подвійного номера. Мотелі нині стають такі добрячі, що чимало готелів виглядають проти них доволі вбого. Ми сіли й закурили сигарети.

— Ті два типи знялися рано-раненько й поїхали на Пойнтер-стріт. А там стали чатувати в машині біля твоєї нічліжки. Та їх не досить ретельно настановили, і вони пришили якогось чолов'ягу, трохи схожого на тебе.

— Оце маєш! — вишкірив зуби Іккі. — Але ж про це дізнаються лягаві, і спілка теж дізнається. Отож мій вирок лишається в силі.

— Певно, ти вважаєш мене за дурня, — сказав я. — То я таки дурень.

— Я вважаю, що ти блискуче зробив своє діло, Марло. То чого ж би я мав вважати тебе за дурня?

— Яке я зробив діло?

— Дуже спритно вивіз мене звідти.

— А ти що — не зміг би впоратись з усім тим сам?

— Та зміг би, якби добре повелось. Одначе непогано мати помічника.

— Ти хочеш сказати — дундука.

Обличчя його спохмурніло. А в рипучому голосі почулося невдоволення.

— Не зрозумів. То, може, повернеш мені одну-дві з тих косух? У мене не так вільно з бабками, як я думав.

— Поверну, як рак свисне.

— Не треба так зі мною, — мало не зітхнув він і блискавично вихопив пістоля.

А мені й вихоплювати не треба було. Свого я вже міцно стискав у кишені.

— Даремно я дав пошити себе в дурні, — сказав я. — Сховай свою залізяку. З неї ти матимеш не більшу поживу, ніж із грального автомата у Вегасі.

— Неправда. Ті автомати частенько викидають чималий куш. А то б ніхто не грав.

— Скажи краще — ріденько. А тепер слухай мене, і слухай уважно.

Іккі знову вишкірився. Його вже давно дожидав зубний лікар.

— Ця справа заінтригувала мене,— почав я невимушено, мов Філо Венс у котрійсь із Ван-Дайнових історій, але з куди розумнішими думками в голові. — По-перше, чи можливо взагалі таке зробити? По-друге — якщо можливо, то чим воно скінчиться для мене? Але поступово я добачив дрібні деталі, що псували всю картину. Чому ти взагалі припхався до мене? Ваша спілка далеко не наївна. Навіщо було посилати на таке діло отого малого шибздика Чарлза Гікона, чи як там він зве себе по четвергах? Чому такий стріляний горобець, як ти, міг дати комусь пасти себе, йдучи на такий небезпечний зв'язок?

— Ти мене просто вбиваєш, Марло. Такий розумний, що аж дурний, не зміг відрізнити чорного від білого. Іду в заклад, що, повернувшись у свою вошиву контору, ти тішився тими п'ятьма косухами, наче кіт валер'янкою, і обцілював кожен папірець.

— Після твоїх рук — ні. Ну, а чому мені надіслали олівця? Серйозну, небезпечну погрозу. Це мало підсилити враження від усього іншого. Але, як я сказав тому вашому джэнджикові з Вегаса, коли справді мають такий намір, то попереджень не присилають. До речі, він теж приніс із собою залізяку. «Вудсмен» двадцять другого калібру з глушником. Я мусив доводити, що краще буде її сховати. І він послухався. А потім почав вимахувати в мене перед носом косухами, щоб я розшукав тебе й сказав йому, де ти ховаєшся. Такий собі вичепурений, гожий із себе посильний від кодла брудних пацюків. Їх підтримує грішми жінота із християнської ліги тверезості й продажні політикани, а вони навчилися примножувати ті гроші й дедалі набирають ваги. Уже сьогодні їх годі зупинити. Але вони були й залишаться брудним пацючим кодром. І завжди чують нюхом, де можна діяти непомильно. В цьому є щось нелюдське. Кожна людина має право помилятися. А пацюки — ні. Вони повинні всякчас бути несхибними. Інакше їм не вижити.

— Не второпаю, про що це ти розбалакуєш. Ото й тільки, що довго та нудно.

— Гаразд, дозволь я тобі розтлумачу. Одного малого злидня з Іст-Сайду затагають у котрійсь із нижчих підрозділів банди... Ти знаєш, що таке підрозділ, Іккі?

— В армії служив,— осміхнувся він.

— Той хлопець виростає в банді, але до кінця він ще не зіпсутий. Не зовсім зіпсутий. Отож намагається вирватись із цього кодла. Переїздить у наші краї, змінює ім'я, знаходить якусь дрібну роботу й живе собі тихенько в дешевому вмебльованому будинку. Але банда нині має своїх людей у багатьох місцях. Хтось із них здибує його і впізнає. Може, якийсь роздрібний торговець наркотиками, чи агент букмекерської контори, чи нічна краля. Отож верховоди банди, або назвемо її спілкою, сидять, попахкують сигарами й кажуть: «Даремно той Іккі так повівся. Справа ця, звісно, дрібна, бо й сам він дрібнота. Але ми такого не потерпимо. Це розхитує дисципліну. Пошліть-но двійко хлопців, і хай наштрикнуть його». Але кого посилають? Двох таких, що всім уже набридли. Надто давно муляють очі. А ті можуть схибити чи підібгати хвоста. Чи, може, їм до душі вбивати. Це теж погано. Такі бувають надто необачні. Найкращі виконавці не схильні ні до того, ні до того. І ось ці двоє уже готові вирушити. Одначе було б незле zarazом прищикнути хвіст одному тамтешньому типові, на якого спілка давно має зуба, бо він виказав бандита на прізвище Ларсен. Влаштувати такий собі хитромудрий жартик, що їх дуже полюбляє спілка. «Слухайте, хлопці, ми навіть маємо час трохи погратися з тим приватним нишпоркою». І посилають фальшивку.

— Брати Торренси — ніяка не фальшивка. То справжні бійці. Вони це не раз доводили... дарма що тепер помилилися.

— Та не помилилися. Вони таки дістали Іккі Россена. А от ти в цій справі — підсадна качка. І тепер тебе чекає арешт за співучасть у вбивстві. Та це ще не найгірше. Спілка витягне тебе з-за ґрат і сама зітре на порошок. Ти ж бо своє завдання провалив — не спромігся заманити мене в пастку.

Його палець ворухнувся, натискаючи на спусковий гачок. Я вистрілив і вибив у нього з руки револьвера. Мій пістолік у бічній кишені піджака був хоч і невеличкий, але з такої відстані бив влучно. Та й не випадало мені того дня стріляти невлучно.

Він тихенько застогнав і, піднісши руку до рота, став її смоктати. Я підступив і чимдуж садонув його в груди. Гречне поводження з убивцями до мого репертуару не входить. Він заточився назад і, чіпляючи ногами за підлогу, відлетів на чотири чи п'ять кроків. Я підняв його револьвер і, наставивши на нього, промацав усі місця — не тільки кишені й кобури, — де чоловік може сховати ще якусь зброю. Він був порожній — принаймні з цього погляду.

— Що ти хочеш зі мною зробити? — жалісно спитав він. — Я ж тобі заплатив. Ти чистий. Я тобі добряче заплатив.

— У кожного з нас власні проблеми. У тебе — зберегти своє життя. — Я видобув з кишені наручники, заломив йому руки за спину й заклацнув браслети. На правій руці в нього була кров. Я витяг з його нагрудної кишеньки носовичка, обв'язав подряпину, а тоді підійшов до телефону й викликав поліцію.

Мені довелося затриматись у Флегстафі на кілька днів, проте я не нарікав, бо мав нагоду ласувати фореллю, виловленою на висоті вісім чи дев'ять тисяч футів. Окружний прокурор штату Арізна був ще молодий чоловік з проникливими очима, а начальник місцевої поліції — такий здоровило, яких я ще зроду не бачив. Звідти я зателефонував Енн Райорден і Берні Оулзові.

Потім я повернувся в Лос-Анджелес і запросив Енн до ресторану «Романофф» на вечерю з шампанським.

— Одного я не розумію, — сказала вона за третім келихом шипучки. — Чому вони втягли тебе в цю справу й навіщо знадобився фальшивий Іккі Россен? Можна ж було просто загадати тим двом душогубам зробити своє діло.

— Важко сказати. Може, їхні боси почувають себе настільки впевнено, що їх часом веде на отакий своєрідний гумор. А може, той Ларсен, що втрапив до газової камери, був значнішою персоною, ніж здавалося. На моїй пам'яті лише трьох чи чотирьох великих гангстерів присудили до електричного стільця, шибениці чи газової камери. А в тих штатах, де замість страти застосовують довічне ув'язнення, як-от у Мічигані, — й жодного не пригадаю. Якщо Ларсен справді був більшою птицею, ніж усі думали, то вони цілком могли ще тоді поставити мене на чергу.

— Але навіщо було стільки зволікати? — запитала Енн. — Вони мали б одразу з тобою розправитись.

— Вони можуть дозволити собі й почекати. Хто до них підступиться? От хіба що вони самі десь схиблять.

— І сядуть за несплату прибуткового податку?

— Еге ж, як ото Ел Капоне. Той Капоне був винен у смерті сотень людей, і багатьох із них убив він сам. А от щоб узяти його, довелося вдаватись до податкової інспекції. Одначе спілка дуже рідко припускається таких похибок.

— Крім особистого шарму, мені подобається ще одна твоя риса: коли ти не знаєш відповіді на щось, ти її вигадуєш.

— Мене турбують гроші, — сказав я. — Оті їхні брудні п'ять тисяч. Що мені з ними робити?

— Не будь усе життя таким чистоплюєм. Ти ж заробив ці гроші, ризикував за них життям. А тепер можеш вкласти їх в акції якоїсь страхувальної компанії, от і відмиєш. Як на мене, така кінцівка буде цілком у дусі цього веселенького жарту.

— Ну гаразд, а скажи мені *ти*: з якого це доброго дива вони раптом так натисли на газ?

— Просто ти маєш більшу вагу, ніж собі гадаєш. А чом не припустити, що на газ натис сам отой фальшивий Іккі? Судячи з усього, він якраз із таких мудрагелів, які нічого не вчинять по-простому, без викрутасів.

— Коли це так і він діяв на власну руку, то спілка його добряче приголубить.

— Якщо цього не зробить окружний прокурор. А втім, мені байдужісінько, що з ним буде. Зроби ласку, налий ще шампанського...

Фальшивого Іккі взяли в роботу, і він, припертий до стіни, назвав двох убивць — а ще раніше назвав їх я — братів Торренсів. Та знайти їх ніхто не зміг. Додому вони не повернулись. А довести змову, маючи лише одного підозрюваного, годі й думати. Його не могли притягти до суду навіть як

непрямого співучасника. Не було жодного доказу того, чи він знав, що вбито справжнього Іккі.

Звісно, йому можна було пришити якийсь дріб'язок, але слідчі розважили мудріше. Вони полишили суд на його друзяк. Просто випустили його на волю.

Де він тепер? Чуття підказує мені: немає ніде.

Енн Райорден раділа з того, що все скінчилось і я в безпеці. Та «безпека» в моєму ремеслі — слово маловживане.

